

LAUSUNTO

Nuoret Juristit ry:n lausunto Käräjänotaarien valintamenettelyn sujuvuuden kehittäminen -työryhmän muistion luonnoksesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: TIV/1670/2025

Nuoret Juristit ry (jäljempänä myös Nuoret Juristit tai Nuju) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Yleistä

Nuju pitää hyvänä, että aikaisempi ehdotus palautettiin valmisteluun saadun lausuntopalautteen perusteella. Nyt lausuttavana oleva ehdotus on kokonaisuutena selvästi kehittyneempi ja vastaa pääosin Nuorten Juristien aiemmin esittämiä näkemyksiä. Nuju kannattaa ehdotetun mallin käyttöönottoa ja katsoo, että sen kanssa tulee edetä.

Nuju viittaa nykyjärjestelmän ongelmien ja muiden kehitysehdotusten osalta aiemmin lausumaansa lausuntopyynnön TIV/192/2025 yhteydessä.

Valintamenettelyn rakenne ja aikataulu

Nuju kannattaa hakuaikojen ja erityisesti tuomioistuinharjoittelun aloitusajankohtien valtakunnallista yhtenäistämistä. Erityisen kannatettavana Nuju pitää mallia, jossa valintapäätökset tehtäisiin neljässä erässä vuodessa. Ehdotettu ratkaisu lyhentää valintapäätöksen ja harjoittelun aloittamisen välistä aikaa, mikä on keskeinen tekijä peruutusmäärien vähentämisessä.

Samalla Nuju kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että sen käsityksen mukaan osalla yksityisen sektorin aloja käytetään usein yli kuukauden, usein kahden kuukauden irtisanomisaikaa. Lopullisen valintapäätöksen ja aloitusajankohdan väliin tulisi jäädä ainakin kahden kuukauden aika.

Aloitusajankohtien yhtenäistäminen voi myös välillisesti edistää tuomioistuinharjoittelun sisällöllistä yhdenmukaisuutta eri käräjäoikeuksien välillä, mitä voidaan pitää järjestelmän kannalta myönteisenä kehityssuuntana.

Nuju kiinnittää huomiota siihen, että muistion ja etenkin sen liitteiden osalta tekstiä tulisi selkeyttää siten, että yhden haun ja neljän valintapäätöksen malli avautuu selkeästi hakijoille.

Edelleen Nuju kiinnittää huomiota siihen, että koska työkokemuspisteet määräytyvät edelleen hakuajankohdan perusteella, peruutusmäärät voivat korostua erityisesti myöhemmissä valintaerissä.

Haastattelut

Nuju suhtautuu jossain määrin kriittisesti siihen, että haastattelujen pisteytyksestä luovutaan. Haastattelulla on kuitenkin jo nykyjärjestelmässä varsin vähäinen tosiasiallinen merkitys valintaan, minkä vuoksi Nuju pitää ehdotusta kokonaisuutena perusteltuna.

Nuju korostaa, että:

- haastattelussa karsiutuneen hakijan on saatava selkeät ja laadukkaat perustelut ratkaisulle,
- karsiutuminen ei saa estää tai edes välillisesti vaikeuttaa hakemista uudelleen ja
- karsintaperusteiden tulee olla valtakunnallisesti yhdenmukaiset.

Lisäksi Nuju pitää tarkoituksenmukaisena, että haastattelussa on lähtökohtaisesti vähintään kaksi haastattelijaa. Tämä lisää arvioinnin luotettavuutta ja yhdenmukaisuutta.

Muistion perusteella jää epäselväksi, ovatko haastattelut pakolliset kaikkien tuomioistuinten osalta vai onko tuomioistuimilla harkintavaltaa haastatteluiden järjestämisen osalta. Nuju suhtautuu jossain määrin kriittisesti siihen, että prosessi vaihtelee haastatteluiden osalta eri tuomioistuin välillä. Samoin Nuju suhtautuu kriittisesti siihen, että yksittäinen tuomioistuin haastatteli ainoastaan osan hakijoista. Nuju katsoo, että lautakunnan tulee joka tapauksessa tuottaa tuomioistuimille konkreettiset ohjeet haastattelutarpeen arviointiin, jotta hakijoiden haastattelua edellyttäviä henkilökohtaisia ominaisuuksia arvioidaan valtakunnallisesti yhdenmukaisesti. Jos haastatteluista on todellisuudessa tarkoitus pitkälti luopua, tämä tulisi kertoa avoimesti muistiossa ja tuomioistuinharjoittelua markkinoitaessa.

Nuju toteaa myös, että haastattelut sitovat merkittävästi tuomioistuinten resursseja. Ottaen huomioon niiden vähäisen vaikutuksen valintatuloksiin, voi jatkossa olla perusteltua arvioida myös haastatteluista luopumista kokonaan.

Pisteytys ja valintakriteerit

Nuju kannattaa ehdotettua pisteytysmallia ja pitää sitä tasapainoisena. Erityisesti opintomenestyksen ja työkokemuksen välinen tasapaino on onnistunut.

Nuju pitää tärkeänä, että:

- opintomenestys pisteytetään monipuolisesti,
- arviointi ei perustu pelkästään maisteritutkielman arvosanaan.

Nuju pitää sinänsä perusteltuna, että myös oikeusnotaarin tutkielman arvosana huomioitaisiin erikseen osana pisteytystä. Tässä vaiheessa Nuju ei kuitenkaan esitä muutosta, koska notaaritutkielman arvosana sisältyy joka tapauksessa keskiarvoon.

Seuranta ja jatkokehitys

Nuju korostaa, että uudistuksen vaikutuksia tulee seurata aktiivisesti ja mahdollisiin ongelmiin tulee reagoida nopeasti.

Nuju tuo lisäksi esiin, että tuomioistuinharjoitteluun liittyy edelleen myös muita rakenteellisia ongelmia. Ilman näiden ratkaisemista hakijamääriä ei välttämättä saada kasvatettua toivotulla tavalla.

Asessorivalinta

Nuorella Juristit ry:llä ei ole huomautettavaa asessorivalinnan osalta. Nuju kannattaa ehdotettuja muutoksia ja pitää erityisesti esivalintakokeen uuden ajankohdan sijoittamista perusteltuna.

Yhteenveto

Nuju kannattaa muistiossa esitettyjen muutosten käyttöönottoa. Ehdotus on kokonaisuutena onnistunut ja merkittävästi parempi kuin aiempi valmistelussa ollut malli. Muutosten vaikutuksia tulee kuitenkin seurata tarkasti ja järjestelmää kehittää edelleen saadun kokemuksen perusteella.

Nuju toteaa lopuksi, että vaikka haku-uudistus on kannatettava, ei se yksinään tule nostamaan tuomioistuinharjoittelun hakijamääriä, vaan harjoittelun sisältöön tulee kiinnittää huomiota Nujun asian TIV/192/2025 yhteydessä lausumalla tavalla.

Lisätietoja:

Hilla Haajanen, puheenjohtaja
puheenjohtaja@nuoretjuristit.fi

Yhdistyksen verkkosivut: nuoretjuristit.fi